

Nr 101.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården m. m.; given Stockholms slott den 20 februari 1931.

Under åberopande av bilagda i statsrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) lag om ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården; samt

2) lag om ändrad lydelse av 2 § 3 mom., 72 §, 81 § 3 mom. och 85 § 1 mom. i lagen den 6 juni 1924 (nr 361) om samhällets barnavård.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

SAM LARSSON.

Förslag

till

Lag**om ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården.**

Härigenom förordnas, att 92 § av lagen den 14 juni 1918 om fattigvården skall upphöra att gälla samt att 73—76 §§, 78 § 3 mom. och 83 § samma lag skola, 74 § i dess lydelse enligt lagen den 6 juni 1924 (nr 362) och i nedan angivna del, erhålla följande ändrade lydelse:

73 §.

Anträffas någon, som fyllt aderton år, bettlande, må han av polisman anhållas och, där anledning ej finnes att förfara enligt lagen om åtgärder mot vanartigt levnadssätt, överlämnas till samhällets fattigvårdsstyrelse.

Varder bettlare, som är varaktigt oförmögen till arbete, på grund av föreliggande fattigvårdsbehov intagen å fattigvårdsanstalt, vare han ej berättigad att lämna anstalten, med mindre grundad anledning finnes att antaga, att han utanför anstalten skall ärligen försörja sig.

Lag samma vare, där den, som förut varit föremål för åtgärd enligt 19, 20 eller 29 § av lagen om åtgärder mot vanartigt levnadssätt, blivit på grund av behov av fattigvård jämlikt bestämmelse i samma lag överlämnad till fattigvårdsstyrelsen och för vård intagen å fattigvårdsanstalt.

74 §.

Undandrager sig någon, som intagits å anstalt eller inställt sig eller hämtats till förrättande av arbete utanför anstalt, att fullgöra anvisat arbete, eller lämnar han utan tillstånd arbetet, eller visar han tredska att efterkomma givna föreskrifter, eller gör han sig skyldig till uppförande, som strider mot sedlighet eller god ordning, äger fattigvårdsstyrelsen, där han fyllt aderton år, tilldela honom varning med erinran om den påföljd, som i 75 § omförmäles. Är han varaktigt oförmögen till arbete, må likväl varning icke meddelas endast på grund av hans underlåtenhet att fullgöra anvisat arbete och ej heller av annan anledning, med mindre han är i behov av vård å vårdanstalt och det finnes uppenbart, att hans vårdande å sådan anstalt skulle äventyra ordningens upprätthållande därstädes eller i annat hänseende medföra synnerlig olägenhet för anstalten.

Styrelse för — — — är sagd.

Varning, som — — — nästa sammanträde.

Över beslut — — — för styrelsen.

75 §.

Därest den felande ej låter rätta sig av varning, som i 74 § sägs, må fattigvårdsstyrelsen eller anstaltens styrelse, med bifogande av bevis om varningen och tillgänglig utredning i ärendet, hos skyddskollegiet i länet göra framställning om den felandes intagande å allmän arbetsanstalt.

Skyddskollegiet skall lämna den felande tillfälle att yttra sig över framställningen och, där det är av nöden, hålla förhör med honom. Angående ärendets behandling hos kollegiet och vad därmed äger samband skola bestämmelserna i 26—28 samt 65 §§ av lagen om åtgärder mot vanartigt levnadssätt i tillämpliga delar gälla. Upplysning skall inhämtas, i vilket fattigvårdssamhälle den felande vistades, då han senast erhöll fattigvård eller då föreläggande att utföra anvisat arbete senast meddelades honom.

Kollegiet äger förordna om den felandes intagande å allmän arbetsanstalt eller, då mildrande omständigheter förekomma, meddela honom förnyad varning. För beslut om intagande å allmän arbetsanstalt erfordras, att ordföranden biträder beslutet. Vad i 32 § och 34 § första stycket av nyssnämnda lag är stadgat skall lända till efterrättelse.

När skäl därtill äro, må kollegiet förordna, att den felande skall tagas i förvar i avbidan på att målet avgöres eller utslag om hans intagande å allmän arbetsanstalt vinner laga kraft eller nöjdförklaring i stadgad ordning avgives.

76 §.

Meddelas förordnande om den felandes intagande å allmän arbetsanstalt, skola bestämmelserna i 35, 36, 39, 40, 43—52, 55—58 samt 62—64 §§ av lagen om åtgärder mot vanartigt levnadssätt i tillämpliga delar gälla. Dock skall därvid iakttagas, att den, som på grund av försummad försörjningsplikt enligt 71 § denna lag förelagts arbete, icke må kvarhållas längre tid än ett år, så framt ej 45 § av lagen om åtgärder mot vanartigt levnadssätt varder tillämplig, att vid prövning av fråga om utskrivning av sådan person hänsyn i främsta rummet skall tagas därtill, huruvida grundad anledning föreligger till antagande, att han efter utskrivning skall söka efter förmåga fullgöra honom åliggande försörjningsplikt, samt att i det fall, som avses i 44 § första stycket sistnämnda lag, arbetsförmögen person skall överlämnas till Konungens befallningshavande i det län, där förordnandet om hans intagande å allmän arbetsanstalt meddelats, och såsom vistelsesamhälle skall anses det fattigvårdssamhälle, där han enligt skyddskollegiets utredning vistades, då han senast erhöll fattigvård eller då föreläggande att utföra anvisat arbete senast meddelades honom. Avsåg förordnandet om intagande å allmän arbetsanstalt den, som är varaktigt oförmögen till arbete, och meddelades förordnandet på den grund, att hans vårdande å vårdanstalt skulle äventyra ordningens upprätthållande därstädes eller i annat hänseende medföra synnerlig olägenhet för anstalten, skall vad i 40 § andra stycket och 42 § av lagen om åtgärder mot vanartigt levnadssätt är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Uti det i 61 § av lagen om åtgärder mot vanartigt levnadssätt omförmälda centralregistret skola uppgifter införas angående dem, rörande vilka förordnande om intagande å allmän arbetsanstalt enligt 75 § denna lag meddelats. Angående meddelande av utdrag av registret skall vad i 8 § 1, 3 och 4 mom. av lagen om straffregister är stadgat äga motsvarande tillämpning.

78 §.

3 mom. Över varning, som i 74 § sägs, må klagan ej föras; dock äger skyddskollegium, i sammanhang med prövning av framställning om den felandes intagande å allmän arbetsanstalt, pröva varningens befogenhet.

83 §.

Den, som vill söka ändring i skyddskollegiets utslag i mål om intagande å allmän arbetsanstalt enligt 75 § eller i kollegiets i sådant mål meddelade beslut om påföljd för utevaro från förhör vid kollegiet eller om ersättning av allmänna medel, varom i 26 § tredje stycket, 27 § första stycket och 28 § andra stycket av lagen om åtgärder mot vanartigt levnadssätt sägs, äger att inom en vecka från den dag, då han skriftligen erhöll del av utslaget eller beslutet, till kollegiets ordförande inkomma med sina till Konungen ställda besvär. Ordföranden inforrar skyndsamt vederbörandes yttrande över besvären, om anledning därtill föreligger, samt insänder därefter ofördröjligen till nedre justitirevisionen samtliga ärendet rörande handlingar tillika med utlåtande av kollegiet.

I sammanhang med prövning av besvär, som här sägs, må ock komma under bedömande lagligheten av varning, som meddelats enligt 74 eller 75 §.

Klagan över beslut, som av skyddskollegium särskilt meddelats om någons tagande eller kvarhållande i förvar, må av honom föras i enahanda ordning, dock utan inskränkning till viss tid. Över annat beslut, som skyddskollegium meddelat under målets handläggning, må särskild klagan icke föras.

Av Konungen meddelat beslut om intagande å allmän arbetsanstalt översändes till Konungens befallningshavande för förordnande om verkställighet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1933; dock att 76 § andra stycket träder i kraft å dag, som Konungen bestämmer.

Genom denna lag upphävas lagen den 14 juni 1918 (nr 426) om ersättning i vissa fall av allmänna medel till vittnen i mål enligt 75 § i lagen om fattigvården samt kungörelsen den 31 december 1918 (nr 1068) om tvångsarbetsförrättande i vissa fall i kronohäkte.

Mål angående ådömande av tvångsarbete enligt 75 §, som vid tiden för denna lags ikraftträdande äro anhängiga hos Konungens befallningshavande, skola för fortsatt handläggning överlämnas till skyddskollegiet i länet.

Fullföljes talan mot utslag, som före denna lags ikraftträdande av Konungens befallningshavande meddelats i mål angående ådömande av tvångsarbete enligt 75 §, skall dittills gällande lag lända till efterrättelse.

Vid verkställighet av utslag, varigenom någon före denna lags ikraftträdande enligt 75 § dömts till tvångsarbete, skall i fråga om tiden för tvångsarbetet gälla vad utslaget innehåller men i övrigt den nya lagen äga tillämpning; dock att stadgandet i 13 § av lagen den 12 juni 1885 angående lösdrivares behandling fortfarande skall äga giltighet.

Har någon enligt 92 § av lagen om fattigvården eller 7 § av lagen den 12 juni 1885 angående lösdrivares behandling blivit överlämnad till fattigvårdsstyrelse och för vård intagen å fattigvårdsanstalt, skall 73 § här ovan i fråga om honom lända till efterrättelse.

I fall, som avses i 73 §, skall varning enligt lagen den 12 juni 1885 angående lösdrivares behandling vara att likställa med åtgärd enligt 19 § av lagen om åtgärder mot vanartigt levnadssätt och utslag, varigenom någon enligt förstnämnda lag dömts till tvångsarbete, med förordnande om intagande å allmän arbetsanstalt.

I den mån så lämpligen kan ske, skola uti det i 61 § av lagen om åtgärder mot vanartigt levnadssätt omförmälda centralregistret införas uppgifter angående dem, som före den 1 juli 1933 enligt lagen om fattigvården dömts till tvångsarbete.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 2 § 3 mom., 72 §, 81 § 3 mom. och 85 § 1 mom. i lagen den 6 juni 1924 (nr 361) om samhällets barnavård.

Häriigenom förordnas, att 2 § 3 mom., 72 §, 81 § 3 mom. och 85 § 1 mom. i lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård skola, 72 § i nedan angivna del, erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

3 mom. Om vissa på barnavårdsnämnden ankommande åtgärder eller dess befattning med vissa ärenden är stadgat i lagarna om äktenskaplig börd, om barn i äktenskap, om adoption, om barn utom äktenskap, om förbud för vissa underhållsskyldiga att avflytta från riket, om förmynderskap samt om åtgärder mot vanartigt levnadssätt ävensom i 14 kap. 45 § strafflagen och i lagen innefattande bestämmelser om förfarandet i brottmål rörande vissa minderåriga.

72 §.

Skyldig att — — — — underhållsskyldighetens fullgörande.

Den arbetsskyldige — — — — ett år.

Vad i 71, 72, 74, 75 och 76 §§ i lagen om fattigvården är stadgat om inverkan av arbetsskyldighetens fullgörande, om handräckning, om varning och intagande å allmän arbetsanstalt såsom påföljd vid underlåtenhet av eller tredska eller dåligt uppförande vid utförande av anvisat arbete samt om anstaltsvård och införande av vissa uppgifter i det i 61 § av lagen om åtgärder mot vanartigt levnadssätt omförmälda centralregistret m. m. skall i motsvarande tillämpning lända till efterrättelse, med iakttagande dock, att vad enligt nämnda §§ åligger fattigvårdsstyrelsen i stället skall ankomma på barnavårdsnämnden.

81 §.

3 mom. Över varning, som meddelats jämlikt 72 § i denna lag, må klagan ej föras; dock äger skyddskollegium, i sammanhang med prövning av framställning om den felandes intagande å allmän arbetsanstalt, pröva varningens befogethet.

85 §.

1 mom. Vill någon söka ändring i skyddskollegiets utslag eller beslut i mål om intagande å allmän arbetsanstalt enligt 72 § i denna lag, skall vad i 83 § i lagen om fattigvården är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1933.

Mål angående ådömande av tvångsarbete enligt 72 §, som vid tiden för denna lags ikraftträdande äro anhängiga hos länsstyrelse, skola för fortsatt handläggning överlämnas till skyddskollegiet i länet.

Fullföljes talan mot utslag, som före denna lags ikraftträdande av länsstyrelse meddelats i mål rörande ådömande av tvångsarbete enligt 72 §, skall dittills gällande lag lända till efterrättelse.

Vid verkställighet av utslag, varigenom någon före denna lags ikraftträdande enligt 72 § dömts till tvångsarbete, skall i fråga om tiden för tvångsarbetet gälla vad utslaget innehåller men i övrigt den nya lagen äga tillämpning; dock att stadgandet i 13 § i lagen den 12 juni 1885 angående lösdrivares behandling fortfarande skall äga giltighet.

I den mån så lämpligen kan ske, skola i det i 61 § av lagen om åtgärder mot vanartigt levnadssätt omförmälda centralregistret införas uppgifter angående dem, som före den 1 juli 1933 enligt lagen om samhällets barnavård dömts till tvångsarbete.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 20 februari 1931.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, HANSÉN, RUNDQVIST.

Departementschefen, statsrådet Larsson anför efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet:

Tidigare i dag har Kungl. Maj:t beslutit avlåta proposition till riksdagen med förslag till lag om åtgärder mot vanartigt levnadssätt (vanartslag). Detta förslag överensstämmer i väsentliga delar med det förslag till lag i ämnet, som Kungl. Maj:t med propositionen nr 240 förelade 1930 års riksdag men vars sakliga behandling då icke medhanns. Förutom förslaget till vanartslag innefattade sistnämnda proposition två andra lagförslag, avseende vissa av förslaget till vanartslag föranledda ändringar i fattigvårds- och barnavårdslagarna. Motsvarande ändringar äro ock påkallade av det förslag till vanartslag, som nu skall framläggas för riksdagen. Rörande innebörden av desamma tillåter jag mig hänvisa till vad min företrädare i propositionen nr 240 därom anført (s. 320 ff.). Emellertid är att märka, att enligt den i dag till riksdagen avlåtna propositionen med förslag till vanartslag frågor om intagande å allmän arbetsanstalt skola avgöras, icke såsom enligt 1930 års proposition av länsstyrelser och eventuellt poliskamrar, utan av en specialdomstol, benämnd skyddskollegium. Det spörsmålet uppkommer därvid, huruvida ärenden angående intagande å allmän arbetsanstalt jämlikt fattigvårds- och barnavårdslagarna böra handläggas av skyddskollegierna eller såsom nu av länsstyrelserna i riket.

Frågan om kollegiets inrättande samt om de ärenden, kollegiet bör handlägga, har av mig närmare omförmäلت vid remisserna till lagrådet av förslagen till vanartslag och alkoholistlag, och tillåter jag mig hänvisa till vad då anförts. Därav framgår jämväl den uppfattning, de i ärendet hörda myndigheterna uttalat rörande lämpligheten att för ändamålet tillskapa ett särskilt organ. Beträffande myndigheternas ställning till frågan om överflyttning av förevarande ärenden till kollegiet vill jag nämna, att av dem, som särskilt berört frågan, länsstyrelserna i Kalmar, Malmöhus, Hallands, Skara-

borgs, Värmlands och Västmanlands län samt socialstyrelsen tillstyrkt överflyttningen, därest ett nytt organ inrättades, men att länsstyrelserna i Blekinge, Älvsborgs och Jämtlands län avstyrkt densamma.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län har anfört:

Om man anser, att den speciella företeelse, som lösdriveriet utgör, kan medgiva en för denna särskilt inrättad andra instans, torde det därmed icke vara utan vidare klart att ett tvångsvis berövande av friheten i övriga fall nödvändigt skall behöva handläggas av detta särskilt inrättade organ. Länsstyrelsen tillåter sig i detta fall påpeka att det tvångsarbete, som enligt fattigvårds- och barnavårdslagarna kan ådömas, snarare måste betraktas såsom ett slags disciplinstraff, som ådömes på grund av »den felandes» underlåtenhet att ställa sig vederbörliga föreskrifter till efterrättelse eller gör sig skyldig till sedlighetssårande eller oordentligt uppförande, än som samhällets reagerande mot en viss samhällsfarlig livsföring. I detta sammanhang bör kanske även påpekas att tvångsarbete av ifrågavarande art ej kan enligt gällande författningar ådömas för längre tid än sex månader — enligt nya förslaget ett år. — Fattigvårdslagstiftningskommittén har också i sina motiv uttalat, att dylikt tvångsarbete uppenbarligen icke medför de rättsverkningar, som i vissa fall följer med det enligt lösdrivarlagen ådömda tvångsarbetet.

Länsstyrelsen i Jämtlands län yttrar:

Då i den remitterade promemorian ifrågasättes, att jämväl ärenden angående intagning på allmän arbetsanstalt enligt fattigvårds- och barnavårdslagarna skulle flyttas till de nya institutionerna från länsstyrelserna, lärar härmed avses beslut enligt 75 § fattigvårdslagen och 72 § barnavårdslagen. Sådana ärenden torde ganska sällan förekomma, och deras hittillsvarande behandling av länsstyrelserna synes icke ge skäl för en sådan förändring. Samarbetet mellan länsstyrelserna och de kommunala organen samt hjälpinstitutionerna har, så vitt Kungl. Maj:ts befallningshavande har sig bekant, varit alldeles övervägande lyckligt. Bland fattigvårdsstyrelserna och barnavårdsnämnderna lär det vara en bestämd erfarenhet att det för styrelser och nämnder varit till mycket stort gagn att de bakom sig haft länsstyrelserna med deras auktoritet och maktmedel.

Vid remissen till lagrådet av förslaget till ny alkoholistlag framhöll jag, att anledning näppeligen lär hava förefunnits att enbart för ärenden angående internering av alkoholister inrätta ett nytt organ. Enahanda torde förhållandet vara beträffande ärenden angående intagande å allmän arbetsanstalt enligt fattigvårds- och barnavårdslagarna. Då emellertid nu ett nytt organ föreslås skola komma till stånd för handläggning i andra instans av ärenden enligt vanartslagen, hava jämväl de ärenden, varom nu är fråga, synts mig böra hänskjutas till detta organ. Vad länsstyrelserna i Älvsborgs och Jämtlands län i sina här återgivna yttranden anfört är väl beaktansvärt, men jag har likväl för min del funnit övervägande skäl tala för att ärendena framdeles såsom hittills handläggas av samma myndighet. Med hänsyn härtill har jag låtit fjolårets förslag rörande fattigvårds- och barnavårdslagarna undergå de ändringar, som betingas av ärendenas överflyttning till skyddskollegierna. I samband därmed hava vissa jämkningar vidtagits av huvudsakligen formell art. Härjämte har bestämmelse meddelats om upphävande av lagen den 14 juni 1918 (nr 426) om ersättning i vissa fall av allmänna medel till vittnen i mål enligt

75 § i lagen om fattigvården. Denna bestämmelse är föranledd av en erinran, som lagrådet framställt vid granskningen av förslaget till vanartslag, 28 §.

Föredraganden uppläser härefter de sålunda föreliggande förslagen till *lag om ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården samt lag om ändrad lydelse av 2 § 3 mom., 72 §, 81 § 3 mom. och 85 § 1 mom. i lagen den 6 juni 1924 (nr 361) om samhällets barnavård* och hemställer, att desamma måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Ake Karholm.